

Kopila – grad mrtvih nad poljem života

Arheološki muzej, Split
Prikaz izložbe

U Arheološkom muzeju u Splitu, 10. srpnja 2025, otvorena je gostujuća izložba pod nazivom *Kopila – grad mrtvih nad poljem života*, organizirana u suradnji s Općinom Blato, Kulturnim centrom Blato, Centrom za kulturu Vela Luka, Odjelom za arheologiju Sveučilišta u Zadru i Muzejem antičkog stakla u Zadru. Izložbu su podržali i Grad Split te Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. Na otvorenju izložbe s nekoliko su se prigodnih riječi svima okupljenima obratili voditelji istraživanja i autori izložbe – dr. sc. Dinko Radić, dugogodišnji ravnatelj Centra za kulturu Vela Luka i ravnatelj Zavičajnog muzeja grada Visa, potom izv. prof. dr. sc. Igor Borzić s Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru, muzejska savjetnica Anamarija Eterović-Borzić iz Muzeja antičkog stakla u Zadru, kao i ravnatelj AMS-a Ante Jurčević. Prisutnima su se obratili i Jurica Petković, načelnik općine Blato, te Matea Dorčić, zamjenica gradonačelnika grada Splita, dok je samo otvorenje zaključila voditeljica Konzervatorskoga odjela u Splitu Anita Gamulin, i to razbijanjem replike jedne od posuda pronađenih tijekom arheološkog istraživanja Kopile. Sudionici izložbe naglasili su važnost Kopile u okvirima ne samo lokalne zajednice i hrvatske kulturne baštine u cjelini, nego i međunarodne arheologije, prilikom čega su posebno

Slika 1: Prikaz položaja nekropole i gradine Kopila u prostoru

istaknuli suhozidnu gradnju kao jedan od kontinuuma karakterističnih za prostor Mediterana od prapovijesti do današnjih dana. U sklopu toga, udruga Dragodid iz Splita je u suradnji s istraživačima Kopile reproducirala suhozidnu grobnicu. Na svečanom otvorenju posjetitelji su imali priliku doživjeti još jedan kulturni fenomen vezan uz ove prostore – ojkavicu, i to u izvedbi članova KUD-a Pleter iz Dugopolja.

Arheološka istraživanja na Kopili provode se već više od 12 godina, pa je cilj izložbe bio predstaviti rezultate dugogodišnjeg rada na ovom jedinstvenom lokalitetu smještenom na padini poviše Blata na otoku Korčuli. Riječ je o prapovijesnom gradinskom naselju čiji razvoj možemo pratiti barem od srednjeg brončanog doba, s popratnom nekropolom karakterističnom po strukturi gomila jedinstvenoj na cijelom prostoru Mediterana zahvaljujući kojoj je u arheološku terminologiju uveden termin *grobnice tipa Kopile*. Sam lokalitet pronađen je slučajno, u 19. stoljeću, zahvaljujući težaku koji je obnavljao suhozid u Blatskom polju.

Slika 2: Skifi gnathia tipa prilagani u pogrebnom ritualu, 3. st. pr. Kr.

Izložba je osmišljena kao ciklus sastavljen od pojedinih istraženih grobnica od kojih je svakoj pripisana određena tematska cjelina koja se može povezati sa svakodnevnim životima žitelja Kopile. Tako su na popratnim panoima obrađeni gospodarstvo, društveno uređenje, pogrebni rituali, ali i sama povijest istraživanja Kopile kao i kraj kontinuiranog života na istoj. Posjetitelji su na ovaj način imali priliku поближе upoznati način života tadašnjih stanovnika, ali i vidjeti sam položaj gradine i nekropole u prostoru te fotografije arheoloških nalaza *in situ*. Materijal pronađen tijekom istraživanja prezentiran je u elegantnim crnim vitrinama koje su dodatno isticale izložene primjerke, a za dizajn postava zaslužni su Kolektiv Tri te grafički dizajneri Ivan Kolovrat i Marija Marfat.

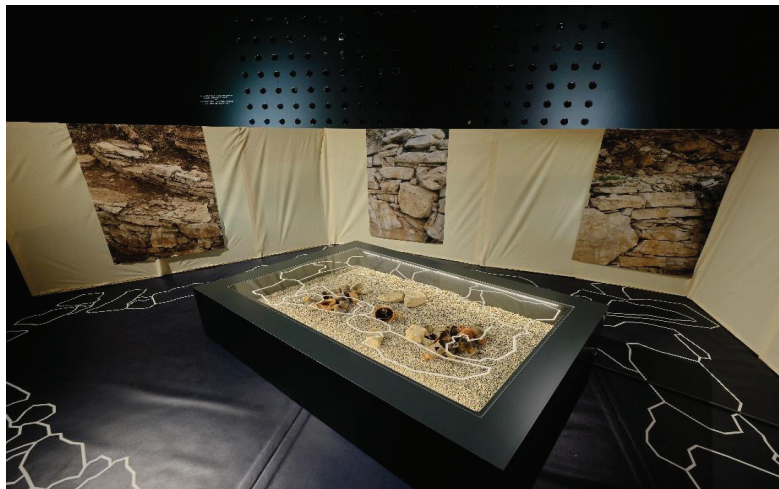

Slika 3: Isejska čaša s motivima lovca, psa i jelena, 2. st. pr. Kr.

Slika 4: Aribali korintskog tipa i staklena pločica s prikazom sirene, 6. st. pr. Kr.

Kustosi izložbe predstavili su nalaze koji datiraju od željeznog doba pa sve do republikanskog perioda i 1. st. pr. Kr. kada se okvirno definira kraj kontinuiranog života na ovoj gradini. Među odabranim nalazima ističu se brončane fibule i ukrasne igle, grčki novac, perforirani rimski republikanski novac, fibule, nakit, rekonstrukcija ogrlica od staklenih perli te brončana kaciga ilirskog tipa. Posebno je dojmljiva vitrina sa u dva reda poredanim nizom grčkih skifa *gnathia* tipa pronađenih u pogrebnom kontekstu, koji svjedoče o grobnom ritualu i priložima koji su pridavani pokojniku kao popudbina za onaj svijet. Pronađeni materijal svjedoči i o kontaktu Kopile s ostalim grčkim polisima na istočnoj obali Jadrana, posebice s Isom i Farom, čemu svjedoči i helenistička isejska čaša s prikazom lovca, jelena i psa datirana u 2. st. pr. Kr. Žitelji Kopile ipak su u kontakt s grčkim materijalom došli mnogo ranije od vremena helenizma, što vidimo po nalazu korintskih aribala iz 6. st. pr. Kr. koji su se također našli u postavu izložbe, kao i staklena pločica s prikazom sirene iz istog perioda. Posjetiteljima je atmosfera same Kopile dočarana i rekonstrukcijom pojedinih grobnih cjelina, primjerice „dječje grobnice 1” uz popratnu poruku „simbol nedoživljene budućnosti zajednice Kopile”. Visoka stopa pokopane djece umrle u veoma ranoj dobi još je jedna od karakteristika ove nekropole, čemu svjedoči i pronalazak više od stotinu ukopa djece umrle do treće godine života.

Slika 5: Rekonstrukcija „dječje grobnice 1”

Posjetitelji su mogli doživjeti Kopilu na razmeđu dvaju svjetova, kako i sam naslov izložbe kaže – kao jedan *grad mrtvih nad poljem života*. Utilitarni predmeti postavljani u grobove – čaše i vrčevi za piće, nakit, ukrasne igle, fibule, utezi za tkalački stan – u kombinaciji s popratnim sadržajem objašnjenim na panoima, približili su posjetiteljima odnos ondašnjeg čovjeka spram uske razdjelnice života

Slika 6: Brončana kaciga ilirskog tipa, 5–4. st. pr. Kr.

i smrti, podsjećajući na njihovo međusobno ispreplitanje. Cijela izložba suptilno je odisala mračnom atmosferom u kojoj su se stopili život i smrt zajednice davno prošlog vremena: ispreplitanje prošlosti i budućnosti ostat će karakteristika Kopile i u nadolazećim vremenima, ne samo zbog arheoloških istraživanja koja su nastavljena i ove jeseni, već i zato što je Općinsko vijeće Općine Blato u studenom ove godine prepoznalo važnost Kopile i dodijelilo ovom lokalitetu status arheološkog parka. Otkrivanje prošlosti Kopile nastavlja svoj put, pa utoliko nije dvojbeno da je ovo tek jedna u nizu uspješnih izložbi koje će biti posvećene ovom jedinstvenom arheološkom biseru čija priča dopunjuje (pra)povijest Jadrana, ali i Mediterana.

Napomena: Sve fotografije korištene u ovom prikazu djelo su Darka Škrobonje. Ovom prilikom zahvaljujem Borisu Čargu na ustupljenim fotografijama.

Mila Erceg